Hukuk Bölümü 2000/58 E., 2001/4 K.

- **İDARECE DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN KONUDA AÇILAN TESPİT DAVASI**
- **KÖY SINIRLARININ TESPİTİ**
- **TESPİT DAVASI**

- 442 S. KÖY KANUNU [Madde 4]
- 442 S. KÖY KANUNU [Madde 5]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 14]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 15]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 27]
- 2577 S. İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU [Madde 1]
- 2577 S. İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU [Madde 58]

"İçtihat Metni"

OLAY : Çorum İli, Alaca İlçesi, Gazipaşa Köyünün, Bahçeli ve Güllük bağlıları, Çorum Valiliği İl İdare Kurulunun 18.11.1992 tarihli 92/798 sayılı kararı ile, ana köyden ayrılarak Bahçeli adıyla bağımsız bir köy haline getirilmiş; anılan Kurul kararında, yeni sınırın değişmez ve belirli noktalardan çizilmesinin mümkün olacağından bahisle, 1/25000 ölçekli harita üzerine işlenmiştir.

Bahçeli ve Gazipaşa Köyleri Muhtarlıklarının vekili tarafından, komşu Belpınar Köyü Muhtarlığı aleyhine, köyleri arasında 1933 ve 1937 yıllarında belirlenmiş olan sınırların zemin üzerinde işaretlenip haritaya bağlanmamış olması nedeniyle uygulamada sorunlar ortaya çıktığı; bir köye ait hayvanların sınırın ihlal edildiği nedeniyle toplandığı ve komşu köy muhtarlığınca ceza uygulandığı ileri sürülerek, iki köy arasında kadimden beri kullanılan sınır noktalarının tespiti istemiyle, 4.8.1994 gününde adli yargı yerinde dava açılmıştır.

ALACA ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 7.10.1999 gün ve E: 1994/216, K: 1999/268 sayı ile, taraf köylere ait kadastro paftası ile, Kaymakamlık makamından köylere ait hudutnameler, orman amenajman planı, İl İdare Kuruluna ait 18.11.1992 gün ve 10-92/798 sayılı kararı ve krokinin celp edildiği; Bahçeli ve Gazipaşa Köyleri evvelce tek köy iken, sonradan İl İdare Kurulunun kararı ile ayrıldığı ve bağımsız köy oldukları; bu konuda alınmış bir idari kararın ve krokinin bulunduğu; Belpınar ile Gazipaşa Köyleri arasında da hudutnamelerin olduğu; bunların iptal edilmediği ve halen yürürlükte olduğu; iptal edilmemiş mevcut bir idari karar varken yeniden adli yargıda sınır tespiti istenemeyeceği; idari karardan doğan bir anlaşmazlık olduğunda idari yargıya başvurulmasının gerektiği, adli yargıda bu tür uyuşmazlıklara bakılamayacağı; Köy Kanunu'nda açıkça nasıl yapılacağına ilişkin prosedürün düzenlendiğinin anlaşıldığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ'nin 10.2.2000 gün ve E: 2000/725, K: 2000/1078 sayılı kararıyla onanarak kesinleşmiştir.

Davacı köy muhtarlıkları vekilince, aynı istekle, 8.5.2000 gününde idari yargı yerinde dava açılmıştır.

KIRIKKALE İDARE MAHKEMESİ; 18.5.2000 gün ve E: 2000/302, K: 2000/308 sayı ile, idari dava türleri arasında idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı açılan iptal davaları, idari işlem ve eylemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları ile genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar yer almakta olup, "tespit davası" şeklinde bir dava türüne idari yargıda yer verilmediği; olayda, davacı köy muhtarlıklarının davalı köy ile aralarındaki sınırın yeniden çizilmesi yönünde idareye bir başvurularının ve idarece tesis edilmiş bir işlemin bulunmadığı; açılan davada ise, sadece 1933 yılında karara bağlanan sınır noktalarının tespitinin istenildiği anlaşıldığından bu davanın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir. İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün, Ali HÜNER'in Başkanlığında, Üyeler: Mahir Ersin GERMEÇ, Ümran SAYIŞ, Bekir AKSOYLU, Mustafa BİRDEN, Ertuğrul TAKA ve Turgut ARIBAL'ın katılımlarıyla yapılan 26.2.2001 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa YEĞENOĞLU'nun davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mustafa EKİNCİ ile Danıştay Savcısı Emin Celalettin ÖZKAN'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki yazılı ve sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

USULE İLİŞKİN İNCELEME:

Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, adli ve idari yargı yerleri arasında anılan Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu ve dava dosyalarının, 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak, davacının istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık görülmemiş, esas inceleme yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir. ESASA İLİŞKİN İNCELEME: Dava, köyler arasında çizilmiş bulunan mevcut sınırların, toprak üstü uygulamasında taraf köyler arasında anlaşmazlık bulunduğu nedeniyle tespiti istemiyle açılmıştır.

Görev uyuşmazlığının çözümü için öncelikle, tespit davasının hukukumuzdaki yerinin incelenmesi gerekli bulunmaktadır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda tespit davasını düzenleyen açık ve genel bir hükme yer verilmemekteyse de, doktrinde ve yerleşik yargısal içtihatlarla, bir hukuki ilişkinin var olup olmadığının saptanması için tespit davası açılabileceği kabul edilmiş bulunmakta; tespit davasının esasının incelenebilmesi için de, genel dava koşullarının yanısıra, dava konusunun bir hukuki ilişki olması ve bu hukuki ilişkinin var olup olmadığının öncelikle saptanmasında hukuki yarar bulunması koşulları aranmaktadır. Buna göre, özel hukuk alanını ilgilendiren bir hukuki ilişkinin saptanması için adli yargı yerinde müstakil olarak bir tespit davası açılabilmesi olanaklı bulunmaktadır. Buna karşılık, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İdari Dava Türleri ve İdari Yargı Yetkisinin Sınırı" başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasında, idari dava türleri: iptal, tam yargı ve genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar olarak sayılmış olup, tespit davası şeklinde bir dava türüne idari yargıda yer verilmemiştir. Anılan Yasanın "İdari Davalarda Delillerin Tespiti" başlıklı 58/1. maddesi "Taraflar, idari dava açtıktan sonra bu davalara ilişkin delillerin tespitini ancak davaya bakan Danıştay, idare ve vergi mahkemelerinden isteyebilir." hükmünü taşımakta olup, idari yargıda, ancak açılmış bir idari dava ile ilgili bulunan "delillerin tespiti"nin istenilmesine olanak bulunmaktadır. Buna göre, idari dava türleri arasında sayılmayan tespit davasının, yorum yoluyla idari yargının görevine müstakil bir dava olarak dahil edilmesine hukuken olanak bulunmadığından, idari yargı yerinde, idare hukuku alanını ilgilendiren bir hukuki ilişkinin varlığının ancak açılmış bulunan bir idari davaya bağlı olarak delil tespiti kapsamında saptanabileceği açıktır.

Belirtilen yasal durum karşısında, tespit davasına konu olabilecek hukuki ilişkinin özel hukuk alanını ilgilendirmesi gerektiği ve bir eda davasının öncüsü durumunda olan tespit davasının adli yargı yerinin görevine girdiği ortaya çıkmaktadır. Ancak, adli yargıda

açılacak bir eda davasında hiçbir zaman kullanılmayacağının, buna karşılık idari bir işlem tesisi istemiyle bir idari makama veya idari yargıda açılacak bir davada idare mahkemesine ibraz edilmek ve bu makam veya mahkemeyi hukuken bağlayacak nitelikte belge elde etmek amacıyla açıldığının anlaşılması halinde tespit davası adli yargıda görülemeyecek ve görev yönünden reddi gerekecektir. Bu durumdaki tespit davasının idare hukuku kurallarına göre çözümlenmesi gerekmekteyse de, müstakil bir dava olarak açılması halinde idari yargı yerince, idari yargıda böyle bir dava türü olmadığı ve ancak bir idari dava açıldıktan sonra bu davaya ilişkin delil tespiti kapsamında incelenebileceği noktasından reddedilmesi uygun olacaktır.

Bu açıklamalara göre tespit isteminin konusu incelendiğinde: 18.3.1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu'nun 4. maddesine göre, bir köyün sınırının mümkün olduğu kadar kolay anlaşılacak surette dereler, tepeler, yollar veya diğer değişmeyen işaretli yerlerden geçmesi ve bu dere, tepe ve yolların veya işaretli yerlerin köylüce adları ne ise behemehal sınırda sırasıyle yazılması; eğer bir köyün sınırını derelerden, tepelerden, yollardan veya diğer değişmeyen yerlerden geçirmek kabil olmazsa o halde sınırın mümkün olduğu kadar düz yapılması ve büyük taşlar dikilerek sınırın gösterilmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

Aynı Yasa'nın 5. maddesinde, "İki köy arasında nizalı sınırların çizilmesi için Hükümetin emriyle iki köy heyeti ihtiyariyesi bir araya toplanarak işin kendi aralarında düzeltilmesi için çalışılır. Gene uzlaşamadıkları halde idare meclisi tetkikat ve tahkikat yaparak altı ay içinde doğrudan doğruya sınırı çizer ve bu kati olur. Beş sene müddetle değiştirilemez. Bir köy sınırı; bu Kanun mucibince çizildikten beş sene sonra hasıl olacak lüzum ve ihtiyaç üzerine ihtiyar meclisi sınırın büyültülüp küçültülmesi için müracaatta bulunabilir. Şayet bu sınırın büyütülmesi ve küçültülmesi başka bir köye dokunmuyorsa vilayet veya kaza idare meclisleri kararıyla sınır tashih olunur ve tasdikli deftere yazılır.

Sınırın büyültülmesi veya küçültülmesi başka bir köye dokunuyorsa bu maddenin birinci fıkrasına göre halledilir." hükmüne yer verilmiştir. Öte yandan, 11.5.1988 tarih ve 19811 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Sınır Anlaşmazlığı, Mülki Ayrılma ve Birleşme ile Köy Kurulması ve Kaldırılması Hakkında Yönetmelik"in 4. maddesinde "5442 sayılı İl İdaresi Kanununa göre belirlenmiş sınırların değişmezliği esastır. Mevcut sınırların değiştirilmesi ancak, sınır noktalarının belirginlik ve değişmezlik niteliklerini yitirmiş olması, idari birimlerin sosyal, ekonomik, idari ve coğrafi durumlarında eskiye oranla farklılıkların meydana gelmesi ve bu sonuçların sınır anlaşmazlığına yol açmış olduğunun Bakanlıkça tespit edilmesi halinde mümkündür." denilmiş; aynı Yönetmeliğin "Müracaat ve İlk İnceleme" başlığını taşıyan 5. maddesinde, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu kapsamına giren sınır anlaşmazlıkları ile ilgili olarak valiliklere intikal eden müracaatlar üzerine valilikçe: ihtilaflı yerde daha önce 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na, 442 sayılı Köy Kanunu'na veya 1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre çizilmiş bir sınırın mevcut olup olmadığının araştırılacağı; ihtilaflı yerde daha önce kararname ile çizilmiş bir sınır bulunup bulunmadığının kesin olarak belirlenmesi amacıyla Bakanlıktan arşiv incelemesinin isteneceği; bu şekilde çizilmiş bir sınır varsa uygulama imkanlarının bulunup bulunmadığının araştırılarak uygulama imkanları bulunamıyor ve yeniden sınır çizilmesi gerekiyorsa bunun hukuki ve idari sebeplerinin açıklığa kavuşturulacağı; anlaşmazlığın orman, mera, otlak, yaylak, kışlak veya su anlaşmazlığı mahiyetinde olduğunun saptanması halinde ihtilaf 5442 sayılı Kanun kapsamı dışında olduğundan bu konularla ilgili mevzuata göre işlem yapılması gerektiğinin taraflara duyurulacağı belirtilmiştir. Anılan yasal düzenlemelerden, köyler arasında mevcut sınırların toprak üstü uygulamasında anlaşmazlık doğması halinde, bu anlaşmazlığın belirtilen idari usul ve esaslara göre idarece çözümleneceği ve gerekirse sınırların yeniden çizileceği anlaşılmaktadır.

Olayda, davacı köyler tarafından, açıklanan yönteme uygun şekilde idareye bir başvuruda bulunulmadığı ve ilk olarak 1933 yılında çizilmiş olan sınırların toprak üstü uygulamasında imkansızlık olup olmadığı hususunda idarece inceleme yapılmasına ve anlaşmazlığın çözümüne ilişkin bir tutum belirlenmesine olanak tanınmayıp, yasa ile idareye verilmiş bulunan bir yetki hakkında doğrudan doğruya yargı merciine başvurularak sınırların toprak üstünde tespiti istenilmiştir.

Belirtilen durum karşısında, eda davasının öncüsü niteliğinde bir özel hukuk ilişkisinin tespitine ilişkin olmayan, ancak yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere belirtilen idari usuller çerçevesinde idarece değerlendirilmesi gereken bir tespitin yapılması istemiyle müstakil olarak açılan tespit davasına bakılıp bakılamayacağı konusunda idari yargı yerinin görevli bulunduğu açıktır.

Bu nedenle, Kırıkkale İdare Mahkemesi'nce verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Kırıkkale İdare Mahkemesi'nin 18.5.2000 günlü, E: 2000/302, K: 2000/308 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 26.2.2001 gününde KESİN OLARAK OYBİRLİĞİ ile karar verildi.